

Förstå det osagda

Agustín Lage Dávila

Jag deltog i flera möten med president Obamas delegation och hörde honom tala tre gånger. Nu vill jag visa hur jag tolkar vad han sa och inte sa – för det som utelämnas är ofta lika viktigt som det som sägs. Hans besök och hela ”normaliseringen” kan tolkas från två utgångspunkter: vad den betyder för synen på det förflutna och vad de betyder för framtiden.

Det är uppenbart att öppningen av förbindelserna bara kan tolkas som en stor seger för Kubas revolutionära, socialistiska folk, en seger för deras övertygelse, motståndsförmåga och uppoffringar, deras kultur, deras etiska åtagande för samhällelig rättvisa - och en seger för Latinamerikas solidaritet med Kuba.

Vissa saker är så uppenbara för oss att vi ibland glömmer att understryka dem: Normaliseringsprocessen inleddes av och har letts av revolutionens historiska ledarskap. Den innebär därmed ett erkännande av

- den kubanska revolutionens institutionella rättmätighet, ett erkännande som vår befrielsearmé 1890 inte fick och inte heller rebellarmén 1959.
- revolutionens landvinningar, åtminstone inom utbildning och hälsa (de två som nämndes)
- det solidariska bistånd Kuba har erbjudit andra folk i världen, och dess bidrag till global hälsa och att apartheid undanröjdes i Afrika.
- att beslut om förändringar och samhällsmodeller i Kuba är kubanernas ensak, att vi har rätt att organisera vårt samhälle på annorlunda sätt än andras.
- att den tidigare fientliga politiken mot Kuba har misslyckats, och (även om det inte sades ut) ett erkännande av Kubas folks motstånd, eftersom fientlig politik bara misslyckas om det möts av orubbligt motstånd
- att blockaden orsakat Kubas folk lidande

Den innebär en försäkran om att överge den militära och omstörtande vägen och att avstå från tvångsåtgärder gentemot Kuba.

Den innefattar ett offentligt erkännande av att USA på grund av sin Kubapolitik blev isolerat i Latinamerika och världen.

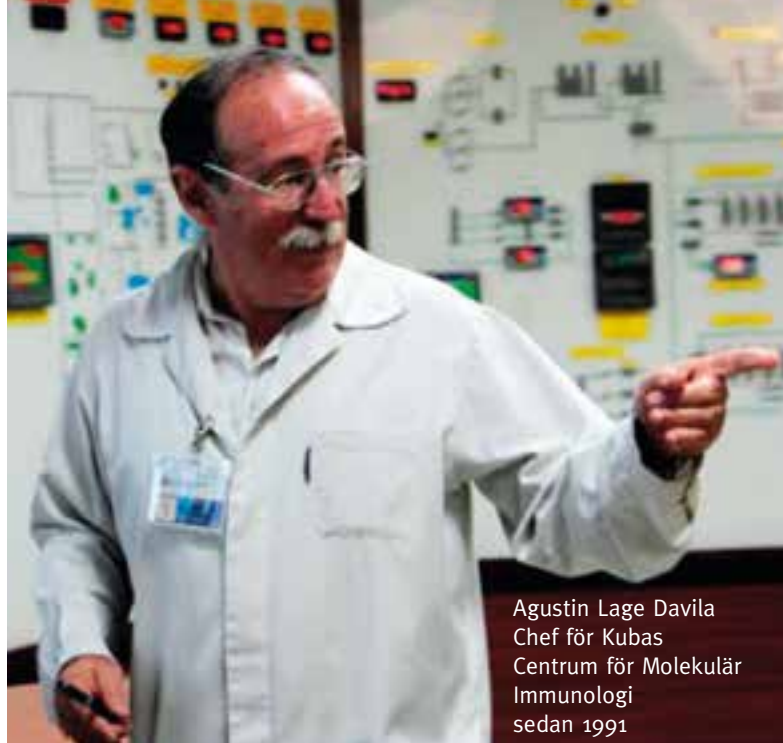
Denna process innebar inte att Kuba gav upp någon enda av sina principer eller drog tillbaka något av sina krav på att blockaden ska hävas liksom ockupationen av Guantánamo

En seger för Kuba

Ingen förnuftig, välinformerad person i dagens värld kan tolka denna normaliseringsprocess som något annat än en seger för Kuba i denna historiska konflikt med USA. För framtiden blir saken mer komplicerad, och då finns minst två möjliga och motsatta tolkningar av Obamas sagda och osagda ord, och varierande mellanlägen:

- att det handlar om en pervers sammansvärjning
- att det handlar om olika syn på det mänskliga samhället.

Båda diskuteras på Kubas gator och torg. Jag tänker inte

Agustín Lage Dávila
Chef för Kubas
Centrum för Molekylär
Immunologi
sedan 1991

hävda någon av dessa tolkningar, eller någon kombination. Händelseutvecklingen kommer att fälla utslaget och alla kommer att kunna dra sina egna slutsatser av denna ”färd mot det okända”.

Tolkningen ”en pervers sammansvärjning” uppfattar president Obamas ord som falska löften eller utstuderat bedrägeri i en plan för att få oss att öppna dörrarna för US-kapitalet och dess massmediala inflytande; tillåta framväxten av en privilegierad ekonomisk sektor, som med tiden skulle bli social grund för att återinföra kapitalismen och överge det nationella självbestämmandet. Det skulle vara ett första steg tillbaka till ett Kuba för rika och fattiga, diktatorer och gangstrar – som på 50-talet.

Det är klart att varken president Obama eller dagens generationer av välvilliga US-amerikaner (de är många) kan anklagas, som individer, för denna historiska utveckling. Men det går heller inte att förneka historien, den finns där och den betingar vad de kan göra och hur vi kan tolka vad de gör. De historiska skeendena är mycket längre än en människas livstid, och händelser som inträffade för många tiotals år sedan påverkar våra val idag, och kollektiva förhållningssätt som finns där objektivt och relativt oberoende av ledares idéer och avsikter.

Även när vi skiljer mellan president Obama och USAs tidigare aggressiva och omoraliska politik – invasioner, terrorism, mordförsök på Kubas ledare och försök att svälta folket till underkastelse – får vi inte glömma att Obama ensam inte är USAs politikbestämmande klass.

Jag fick inte intrycket att president Obama var här som företrädare för en pervers sammansvärjning, utan snarare som en intelligent, välbildad person som tror på vad han säger. Men de saker han tror på är andra än de vi tror på.

Vi har olika syn

Då blir det den andra tolkningen, olika syn på det mänskliga samhället, skillnader som var mycket tydliga i allt som sades och i det som lämnades osagt, under hela president Obamas och hans delegations besök.

De gjorde väldigt klart att USAs huvudsakliga inriktning gäller ekonomin och strategin att engagera sig i

och stödjade den ickestatliga sektorn. De tog tydligt avstånd från den socialistiska statliga sektorn som om "statlig" egendom tillhörde något besynnerligt väsen, inte något som tillhör hela folket.

Vi är med på att ha en ickestatlig sektor i Kuba. Större utrymme för egenföretagande och kooperativ ingår ju i sjätte partikongressens Riktlinjer. Men vi är inte överens om den ickestatliga sektorns omfattning:

Vi och dom

- För dem ska det vara ekonomins största inslag; för oss ett komplement till ekonomins huvudsakliga inslag, den socialistiska statliga företagssektorn. Saken är att även om nu 30 procent av förvärvsarbetena finns i den ickestatliga sektorn så bidrar den bara med 12 procent till landets BNP. Det visar dess begränsade bidrag till mervärdet.

- De sätter likhetstecken mellan ickestatlig sektor och "innovation"; för oss är den en sektor som skapar förhållandevis lågt mervärde. Innovation finns i högteknologi och vetenskap, kopplad till den socialistiska statliga sektorn. Kubas förnyelseanda kommer fram inom bioteknologi, läkemedel och vacciner, Informationsvetenskapliga Högskolans massiva utbildning i informationsteknologi, stadsjordbruken, energirevolutionen och många andra av Specialperiodens bedrifter (den dramatiska ekonomiska krisen). Besökarna talade inte om något av allt detta.

- För dem är det privata initiativet "folklig egenmakt", för oss "egenmakt för en del" av folket, en ganska liten del. Folkets huvudroll finns i de statliga företagen och i vår omfattande offentliga sektor (hälsovård, utbildning, idrott, kultur och trygghet) som arbetar för hela folket och skapar den största rikedom. För oss är det inte den ickestatliga sektorn som är "det kubanska folket".

- De utsorterar begreppet "initiativ" från statligt ägande. För oss är det den statliga sektorn som skapar störst utrymme för produktiva initiativ. Så förklarade jag det på Näringslivsforumet (Business Forum) och tog "Centrum för molekylär immunologi", där jag arbetar, som exempel: ett bolag med 11 miljoner aktieägare.

- För dem är ickestatliga sektorn motorn för samhällsutveckling; för oss är den ett tveeggat svärd, en motor för klyftor, ojämlikheter som måste kompenseras med en skattepolitik enligt våra värderingar.

- De tror på konkurrensens pådrivande kraft (fastän den kapitalistiska ideologins seriösa ideologer har ifrågasatt detta). Vi känner till konkurrensens rovgiriga natur, som undergräver den sociala sammanhållningen, vi tror mer på den dynamiska, pådrivande kraft som växer upp ur program som omfattar hela nationen.

- De tror på marknadens effektiva fördelning av investeringar utifrån efterfrågan; vi ser att marknaden inte möter den verkliga efterfrågan, utan "deras efterfrågan som har pengar", vilket fördjupar ojämlikheten.

- De utgår från USAs historia, där ekonomin tog fart på 1800-talet, under globala ekonomiska förhållanden som inte kan återskapas idag.

Underutvecklade nationer med beroende ekonomier kan idag inte utveckla sin ekonomi, vetenskap och teknologi utifrån små, konkurrerande initiativ, eller 300 år

senare ta den väg som dagens industriländer följt. Det är ett recept för att vidmakthålla underutveckling och beroende, ekonomier som bihang och komplement till USAs, vilket Kuba upplevde redan under 1800-talet när det gjorde oss beroende av en enda gröda och stängde dörren för industrialisering. Den historien kan vi inte glömma.

På vägen till "civiliserad samexistens med våra meningskiljaktigheter" måste hela Kubas folk förstå dessa skillnader, för att inte med till synes rationella beslut i taktiska ekonomiska frågor begå strategiska misstag; eller ännu värre, låta andra driva oss till sådana misstag.

Vi undvek sådana misstag i början av Specialperioden, när Europas socialistiska läger försvann och världen översvämmades av 90-talets nyliberala ideologi. Nu bör vi ännu bättre veta hur vi ska göra det.

Civiliserad samexistens

Det behövs för att hålla oss borta från krigets risker och barbari (både militärt och ekonomiskt), men befriar oss inte från kampen på idéernas område. Vi måste vinna slaget om idéerna för att kunna vinna det ekonomiska slaget som för Kuba på 2000-talet kommer att utkämpas på tre fronter:

1. Effektiviteten inom den socialistiska statliga ekonomin och dess tillväxtförmåga, och möjlighet att delta i den globala ekonomin.

2. Kopplingen mellan forskning och ekonomi, genom högteknologiska företag, med varor och tjänster med stort mervärde, som kan utvidga vår exportmarknad.

3. Medveten begränsning av växande social ojämlikhet, genom den socialistiska statens handlande.

Kubas 2000-tal kommer att avgöras på dessa områden. Slaget om idéerna består i att befästa våra idéer och

forts sid 12

forts från sid 11

samtycket om vilken väg vi ska ta, och hur vi ska uppnå vårt mål. Under lång tid kommer Floridasundet att skilja två olika uppfattningar om hur människor bör leva tillsammans, hur folk organiserar sig för att leva och arbeta och hur arbetets frukter ska fördelas. Det grundar sig på vår historiska erfarenhet och vår gemensamma själ, så strålande sammanfattad i José Martí's tänkande. Han studerade och förstod USA bättre än någon annan i hans tid: "vårt liv har inget som liknar det, och borde inte heller ha det i för många avseenden."

Kapitalismens förespråkare hävdar att materiellt välstånd byggs på privat egendom och konkurrens. Vi tror att social jämlikhet och solidaritet, innefattande kommande generationer, utvecklar skaparkraften. Vår samhällsuppfattning är framtidens, som vi måste kämpa

för. Privategendomen och konkurrensen tillhör historien, även om den fortfarande finns kvar i nutiden. Vi måste alltid förstå de begrepp som ligger bakom de ord som uttalas, och orsaken till att andra ord inte uttalas.

När jag analyserar dessa utmaningars komplexitet så skulle jag vilja gå med i Ungkommunistförbundet igen, vars medlemskort nr 7 784 1963 jag har på skrivbordet. Jag är fortfarande kommunist, men inte längre ung. Men vi kan ändå dela en analys av vad som sagts idag och vad som inte sagts, och tillsammans skapa de intellektuella redskap vi behöver för den kamp som ligger framför oss.

José Martí skrev i april 1895: "Det största krig som kommer att utlösas mot oss kommer att ligga inom idéernas rike: så vi ska vinnas det med idéer."